

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Alsof dit een serieuze vergelijking is!

Bouwmans, Christa Cecilia

Citation

Bouwmans, C. C. (2016). Alsof dit een serieuze vergelijking is!. In *Aries netwerk: een constructicon* (pp. 37-39). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3213649>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3213649>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

11. Alsof dit een serieuze vergelijking is!

Christa Cecilia Bouwmans

‘Vanavond ga ik mijn presentatie voorbereiden, dat boek uitlezen en de tentamenstof samenvatten.’

‘Alsof je daar allemaal tijd voor hebt!’

Nee, die dingen kan ik niet allemaal in één avondje. Hoe graag ik het ook zou willen. Interessant is de manier waarop mijn gesprekspartner *alsof* gebruikt. Ze bedoelde niet dat mijn situatie lijkt op een situatie waarin iemand veel tijd heeft. Ze wilde me er juist op wijzen dat het omgekeerde aan de hand is: dat ik die tijd niet heb. Dit klinkt waarschijnlijk zo logisch dat je zult zeggen ‘Dat is toch ook precies wat ze zei? Wat is er nou zo interessant?’ Twee dingen.

Ten eerste gebruikte mijn gesprekspartner een bijzin alsof het een hoofdzin is. Dit is een geval van insubordinatie: een zin die eigenlijk een bijzin is, fungeert als hoofdzin. Het gaat om zogeheten subordinate constructies die grammaticaal gezien eigenlijk niet ‘af’ zijn zonder hoofdzin, maar die toch geen hoofdzin met zich meenemen en dus op zichzelf staan. Ze zijn als het ware ‘on gehoorzaam’, vandaar de term *insubordinatie*. Deze insubordinate constructies kunnen als hoofdzinnen geïnterpreteerd worden, maar hebben allerlei kenmerken van bijzinnen, zoals de zinsvolgorde subject-object-werkwoord in plaats van subject-werkwoord-object zoals in hoofdzinnen (Evans 2007: 370).

Ten tweede is er iets interessants aan de hand met de betekenis van het hier gebruikte *alsof*. Wanneer we zeggen: ‘Het regende de hele dag (A). Het was alsof er nooit een einde aan de regen zou komen (B)’, dan vergelijken we situatie A met situatie B en constateren we dat beide situaties op elkaar lijken. Hierboven echter lijkt de situatie ‘je hebt tijd’ helemaal

Alsof dit een serieuze vergelijking is!

niet op de werkelijke situatie. We hebben hier te maken met de gespecialiseerde betekenis van het insubordinate *alsof*.

Het verschil tussen ‘gewone’ zinnen met *alsof* en insubordinate zinnen met *alsof* zit hem in de retorische richting. Vergelijk de volgende twee uitspraken:

- (1) (Het is net) alsof je echt meent wat je zegt.
- (2) Alsof je meent wat je nu zegt!

Zin (1) heeft een zogeheten positieve retorische richting. Dat wil zeggen dat de zin aanstuurt op een interpretatie waarbij de vergelijking klopt. Stel bijvoorbeeld dat zin (1) gezegd wordt tegen iemand die een toneelstuk aan het oefenen is. De uitspraak is dan een compliment en de situatie ‘jij houdt een monoloog’ en ‘jij meent wat je zegt’ zijn vergelijkbaar.

De insubordinate zin (2) heeft echter een andere interpretatie. De zin heeft een negatieve retorische richting. Het gaat er hierbij niet om wat de werkelijke situatie is. In beide gevallen gaat het immers om een vergelijking en daarbij is per definitie de werkelijke situatie niet gelijk aan de in de vergelijking gepresenteerde situatie. De spreker van zin (2) bedoelt wel degelijk dat de vergelijking getrokken kan worden. Het negatieve retorische aspect zit hierin dat de insubordinate constructie aanstuurt op de interpretatie dat de vergelijking niet getrokken zou moeten kunnen worden. Waar in de vergelijking in zin (1) de focus ligt op de aanwezige gelijkheid, benadrukt zin (2) dat deze gelijkheid er niet zou moeten zijn (ook al is die er wel).

De zin ‘alsof je daar allemaal tijd voor hebt’ moet op eenzelfde manier geïnterpreteerd worden: mijn uitspraak stuurt aan op de interpretatie ‘ik heb daar tijd voor’ en mijn gesprekspartner wijst me erop dat die vergelijking onjuist is. Ik kan maar beter eindigen en aan de slag met die to-dolist

Alsof dit een serieuze vergelijking is!

van me. (Alsof bovenstaande conversatie echt heeft plaatsgevonden.)

Referenties

Evans, Nicholas (2007). Insubordination and its uses. In: I. Nikolaeva (red.), *Finiteness. Theoretical and Empirical Foundations*. Oxford: Oxford University Press, 366-431.